



ТЮБЕШИУ «Не жумушну да къолгъа базыныулу алсагъыз, ол къураллыкъды, изигден-изги бола барлыкъды»

КЪМР-ни Башчысы Казбек Коков Къабарты-Малкъар Республикасы Жаш тѣлю правительствоосуна жангы къауумуну жыйылыуун бардыргъанды. Анга КЪМР-ни Правительствоосуна Председатели Мусукланы Алий, министрстволаны башчылары, Жаш тѣлю правительствоосуна къаууму да къатышхандыла.

Кесини алгъышлау сѣзон, республиканы оюучусу былай башлагъанды: «Жаш тѣлю правительствоу Къабарты-Малкъар Республикасы Башчысында кенгеш орган болгъаны себепли, сиз барыгъыз да бизни - мени, Правительствоуна таматасыны, министрлени кенгешчилерисиз». Андан ары сѣлеше, Казбек Коков заман бир да болмагъанча терк баргъанын, дуня да алгъындан эсе терк

торленгенни чертгенди. «Технологияла, окутуу, билим беруу да бек теркленгенди. Алай жаш тѣлю жангылыкълагъа, тюрлениулеге къабыргъасын кимден да терк жарашдырады, къарап-къарагъынчы къырал оюугъа къатышып тебирейди, кертиди, алгъа жамауат ишгеча киришеди», деп аныгъатханды Казбек Коков.

Республиканы Башчысына Жаш тѣлю правительствоуна къаууму бла ушагы ачыкъ эмда эркин халда баргъанды. Жаш адамла, анга соруула бергенлери бла къалмай, дуняда, къыралда, республикада да бола турган ишлени юслеринден оюмларын да билдиргенди. КЪМР-ни Жаш тѣлю правительствоуна таматасы Инал Кушов а мындан ары бардырылыкъ



баш магъаналы ишлери бла шагърей этгенди. Сѣз жаш тѣлю жамауат организациялагъа грантла бла тухучулукъ этуину, республикада спортну жангы тюрлюлерин айнытууну, саулыкъ сакълауда бла билим берууде кемчиликлени, жаш предпринимательлеге себеплик этуину юсонден да баргъанды. Жаш адамла дагыда экологияны, шахарланы тап халгъа келтириуно юсонден да

сѣлешгенди. Бююнюлде социал сетъледе айтылып турган ѳторюкленни, осал ниетлени къалай бла тыяргъа боллугъуно юсонден кеслерини оюмларын айтхандыла.

Жаш тѣлю правительствоуна жарыкъландыруу министри Тимур Арамисов а республикада бююнюлде жаш тѣлюге кеслерини хунерликлерин кѳргюзторге улу онгла ачыла баргъанларын эсгертгенди, жыйылгъанларны эслерин школлада бола турган тюрлениулеге бургъанды. Алада энди ѳсерге жангы амалла къураладыла, мастерскойла, терк ачылган Интернет да бардыла. Жаш министри оюмуна кѳре, республиканы школларында алынган билим, къошакъ халда окутуу, жамауат ишге къатышыу жаш адамларыбызга къыралны баш магъаналы вузларына кирирге онг бередила.

Казбек Коков жаш министрлени министрствода болгъан жамауат советлеге къошаргъа кереклисини юсонден оюмуна дурус кѳргенди эмда аланы министрстволаны башчылары бла бирге ишлеуно онгларына къараргъа бююргъанды. Андан сора да, ол Жаш тѣлю правительствоуна ишни къурау, методика жаны бла да болушлукъ этерге кереклисин эсгертгенди. Ахырында Казбек Коков жаш адамлагъа былай айтханды: «Власть - ол бек алгъа адамланы алларында жууаплы болууду. Властьга итине, сиз бек алгъа ма аны юсонден сагъыш этерге керексиз. Не ишни да къолгъа базыныулу халда алсагъыз, ол заманда ишигиз барлыкъды, къолугъыздан кѳп зат да келлиди. Алай болса, мен республиканы келир заманы ючюн ырахатма».

КЪМР-ни Башчысыны бла Правительствоосуна пресс-службасы.



ХУРМЕТЛЕУ

ЗАКИЙ ПОЭТ АДАМЛЫКЪ, ОГЪУРЛУЛУКЪ КЪОШАДЫ ЖАШАУУБУЗГЪА

1 ноябрь - Россейни, битеу дуняны да улуу поэти, Къабарты-Малкъарны халкъ поэти, аскер корреспондент, журналист, Ленинчи саугъаны, СССР-ни эмда РСФСР-ни М. Горький атлы къырал саугъалары лауреаты Къулийланы Къайсынны туугъан кюнюдо, бар къарачай-малкъар халкъны да энчи къууанчыды. Быйыл да, пандемияны къыйын кюнлерине къарамай, суйген назмучулары хурметин этип, аны эсгертмесине эл-элледен, жер-жерледен кѳп адам келгенди. Аланы араларында министрле, аланы орунбасарлары, къырал къуллукъчула, район, эл администрациялары таматарлары, республиканы маданият интеллигенциясы, илму, окуу, билим беруу системаны келечилери да бар эдиле. Айхай да, ары келгенле бары да малкъар поэтни сыйын кѳрюп, аны поэзиясына бийик багъа бергендиле.

Къабарты-Малкъарны культура министри Мухаддин Кумахов, коронавирусу къоркъууу тѳгерекни алгъан

сынаула заманда, адамланы саулыкъларына къайгыра, алгъын болуусу кибик, улуу митинг этмегенди. Ол затны Роспотребнадзор да унамайды. Алай а халкъ ийнагъыбыз Къайсынны эсгертмесине голле салып, аны юсонден кеслерини жюрек сѣзлерин кѳпле айтхандыла. Къабарты-Малкъарны Жазыучула союзуна правленини председатели, Къабарты-Малкъарны халкъ поэти Белпайланы Муталип:

– Бюююн Къайсынны туугъан кюнюдо, алай а биз аны бла не заманда да ѳхтемленебиз. Ол акъылман, деменгили, айырма, файгъамбар адам эди. Къудурет да эсгереди бюююн Къайсынны, бизни бла бирге къууанады, жарыйды. Къарачы, адамланы бетлерин ѳхтемлик, ийнануулукъ, адамлыкъ ышанла жарытадыла былайда – Къайсынны майданында, аны эсгертмесини къатында. Быллай аруу майдан, биз былай суйген жер, Шимал Кавказда угъай, битеу дуняда да болмаз. Поэтни майданы да кесине



ушайды, аны рухий жарыгы тѳгюлюкюдо былайгъа. Экинчи жыл Къулий Къайсын туугъанлы 105 жыл болушлукъду. Ол аламат кюн кѳп адам келликлери шартды

былайгъа Шимал Кавказдан, Россейден, андан тышындан да, бизни айырма акъылманлыгыны хурметин кѳрюп. Чыгъармачылыгын билип, анга табынмагъан, баш ур-

магъан жокъду. Ол кѳргюзген бийикликке бюююн да ишлейдиле, уллудан-уллу боладыла ол этген ишле, ѳхтемликбизни ѳрге кѳтюре. Ахыры 2-чи бетдеди.

Къабарты-Малкъар Республикасы Жамауат палатасыны къауумун къабыл кѳрюно юсонден Къабарты-Малкъар Республикасы Башчысыны УКАЗЫ

«Россей Федерацияны субъектлерини жамауат палаталарын къурауу эмда аланы ишлерин бардырыуно битеуло жорукълары юсонден» Федерал законну 8-чи статьясына, «Къабарты-Малкъар Республикасы Жамауат палатасыны юсонден» Къабарты-Малкъар Республикасы Законуну 9-чу статьясына тийишлиликде бегим этеме:

1. Къабарты-Малкъар Республикасы Жамауат палатасыны бу къауумун къабыл кѳрорге:
Атырзаланы М.М. – «Россей Федерацияны Театрда ишленгенлени союзу» (Битеуроссей театрла биригиуно) битеуроссей жамауат организацияны Къабарты-Малкъарда регион бѳлююнюно кѳргюзторге бола
Атталаны Ж.Ж. – «Тарыхны бла маданиятны эсгертмелерин сакълагъан битеуроссей биригиуно» битеуроссей жамауат организацияны Къабарты-Малкъар республикалы бѳлююнюно кѳргюзторге бола
Бажев Д.М. – «Культурада ишленгенлени битеуроссей профессионал союзуно Къабарты-Малкъар республикалы организациясыны (Культурада ишленгенлени профсоюзларыны Къабарты-Малкъар республикалы комитетини) кѳргюзторге бола
Байчеккулары Н.Х. – «Энци сакъатлыкълары эмда психозический бузукълукълары болгъанлагъа себеплик этуу жаны бла «Тенг онгла» ассоциация» регионла аралы жамауат организацияны Къабарты-Малкъар Республикада бѳлююнюно кѳргюзторге бола
Бердов Х.А. – Россей Федерацияны къырал учреждениларында эмда халкъны жумушларын жалчытууда ишленгенлени битеуроссей профессионал союзуно Къабарты-Малкъар республикалы организациясыны кѳргюзторге бола
Бобылев В.Н. – «Сангураулары битеуроссей биригиуно» битеуроссей жамауат организацияны Къабарты-Малкъар регион бѳлююнюно кѳргюзторге бола
Дзасежеев Х.О. – аскерчи инвалидлени «ВоИп» битеуроссей жамауат организациясыны Къабарты-Малкъар Республикада регион бѳлююнюно кѳргюзторге бола
Дьяченко А.В. – «Россейни элчи жаш тѳлюсюно союзу» битеуроссей жаш тѳлю жамауат организацияны Къабарты-Малкъар Республикада регион бѳлююнюно кѳргюзторге бола
Егорова Г.Ф. – гитче эмда орта предпринимательликни «Опора России» битеуроссей жамауат организациясыны Къабарты-Малкъар республикалы бѳлююнюно кѳргюзторге бола
Калмыков Ж.А. – «Социалист ниетли россейли алимили» битеуроссей биригиуно Къабарты-Малкъар регион бѳлююнюно кѳргюзторге бола
Любуна Н.Г. – «Россейни бла тыш къыралланы аскерчи къазакъларыны союзу» битеуроссей жамауат организацияны Къабарты-Малкъар Республикада регион бѳлююнюно кѳргюзторге бола
Нахушев З.А. – Россей Федерацияны агропродушленность комплексинде ишленгенлени битеуроссей профессионал союзуно Къабарты-Малкъар республикалы организациясыны кѳргюзторге бола
Павленко В.П. – «Автомобилистлени битеуроссей биригиуно» жамауат организацияны Къабарты-Малкъар республикалы бѳлююнюно кѳргюзторге бола
Сохроков Х.Х. – «Чыгъармачылыкълары халкъла аралы академиясы» жамауат организацияны Къабарты-Малкъар Республикада регион бѳлююнюно кѳргюзторге бола
Текуев А.Л. – «Къоркъуусулукълары школду» битеуроссей сабий-жаш тѳлю жамауат къымылдануу Къабарты-Малкъар регион бѳлююнюно кѳргюзторге бола
Федченко Л.М. – халкъгъа билим берууде бла илмуда ишленгенлени битеуроссей профессионал союзуно Къабарты-Малкъар республикалы организациясыны кѳргюзторге бола
Шабаев Л.М. – «Боевое братство» битеуроссей жамауат организацияны Къабарты-Малкъар республикалы бѳлююнюно кѳргюзторге бола
Шихабохов М.Х. – Урушну, урунуу, Саууланган кючлени бла право нызамны сакълаучу органланы ветеранларыны (пенсиячыларыны) Къабарты-Малкъар республикалы жамауат организациясыны (Урушну, урунуу, Саууланган кючлени бла право нызамны сакълаучу органланы ветеранларыны (пенсиячыларыны) битеуроссей жамауат организациясыны регион бѳлююнюно (филиалны) кѳргюзторге бола. 2. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республикасы Башчысы К. КОКОВ
Нальчик шахар, 2021 жылны 27 октябри, №118-УГ

Жазылыу - 2022

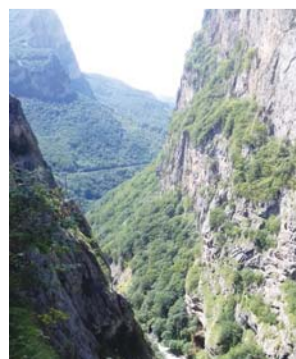
«ЗАМАН» – хар юйюрге огъурлу къонакъ болуп келсин

«Заман» газетте 2022 жылны биринчи жарымына жазылыу кампания барады. Миллет тилде чыкъган жангыз газетбиз сизни керти хапарчыгъыз, огъурлу сѣз негеригиз болгъанлай къалырына ышанбасыз. Изданияны бетлеринде сиз, хар замандача, халкъыбызны къууанчыларыны, жарсыларыны, аны озган жыллада эм бююнюно жашаууно юсонден материалла табаллыкълары. Ёсон келген тѳлюню миллет жорукъларында юретилеу ол ахшы болушлукълары болушлукъду да ишексизди.

Сиз ѳз халкъыгъызны адамы болгъаныгъызны сезгенлей турурга излей эсегиз, малкъарларыны тарыхларын, маданиятларын, адет-тѳрелерин, саулай да жашауларын билдире итине эсегиз,
«ЗАМАН» ГАЗЕТТЕ ЖАЗЫЛЫГЪЫЗ.
Жазылыуу багъасы алты айга – 724 сом 80 капекди.

БИЗНИ ИНДЕКСИБИЗ – П 5893

Тип байлыгыбыздан



Тау – таулуну тышыры

3 бет

Къошакъ билим беруу

Зольск районну сабийлеге къошакъ билим берген арасыны краеведениядан, инжиле бла, тузу тылы бла да аберила ишлеуден юйретген педагогу Узеланы Биясланы къызы Лейля быллай махемелени арасында эртгенден да тѳрели болгъан «Сердце отдаю детям!» деген Битеуроссей конкурсунда ишленгенли бери да къатышханлай келеди.

Жюреги излеген жол бла барады

3 бет

Ахшы хапар

Даниялны сурат хазнасыны юсонден кинофильм

Бу кюнде белгили режиссер, аскер репортѳр, тележурналист, кинодокументалист, «Кунаки» Шимал-Кавказ кино эм телевидение фестивалыны директору, «Элия-фильм» атлы документли киноланы студиясыны таматасы, Къарачай-Черкесни искусстволарыны сыйлы къуллукълары Багъатырлары Илияс бизни «Контражур» деген жангы документли киносу бла къууандыргъанды.

3 бет

Сююю



Ата-аналаны не зат къайгъы этдиреди

4 бет

КЕНГЕШ

Республиканы социал-экономика айныууну эсеплери чыгарылгандыла, жангы борчла салыннгандыла

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** Къабарты-Малкъарны Правительствоосу бла кенгеш бардырганды. Анда республиканы социал-экономика айныууну быйылны 9 айына эсеплери чыгарылгандыла.

КъМР-ни Правительствоосуна Председатели **Мусукланы Алий** билдиргенге кере, 2021 жылны январь-сентябрь айларында ташылган товарланы, тамамланган ишлени бла жумушланы ёлчери 38 миллиард сомга жеткенди, промышленный производствону индекси 88,2 процент болганды. Белгиленген керюмдюдөден арха къалыу эл мюлкде эсленди. Аны сылтауу – хауа болумланы хатасындан тирлик жыйыу кеч башлангандады.

Баш капиталга инвестицияланы ёлчери ёсгенди, розница сатыу-алууда да ол 13 процентте кетюрюлгенди. Ич эм тыш туризмде хакь бла тамамланган жумушладан быйылны 9 айына 6 миллиард сом тюшгенди. Ол а былтырны бу кезиунден 1,4 керге асламды.

КъМР-ни финансла министри **Елена Лисун** билдиргенге кере, КъМР-ни би-



риктирилген бюджетине январь-сентябрь айлада 38,8 миллиард сом тюшгенди, ол а планын 77 процентин туттады эмда былтырдан 6,7 процентте асламды. На-логладан эмда аладан тышында тюшген

файдала да былтырны бу заманындан эсе 1,4 миллиард сомга аслам болгандыла (113 процентте жетгенди). Битеу да бириктирилген бюджетни кеси фйдалары 34,3 проценти тутхандыла.

Къоранчлары 55 миллиард сом болурла деп белгиленген эди да, 1 октябрыге 37 миллиард сомну, неда планын 67,5 процентин тутхандыла. Былтыр бла тенгештиргенде 108 процент боладыла. Социал магъаналы эмда бек алга керек болган жумушлагъа къоранчла да битеу жоюмла-ны 74,4 проценти тутадыла.

Быйылны 1 октябрыне бириктирилген бюджетни къырал борчу 7,5 миллиард сом болганды. Анга этилген къоранчла 32,9 процентте азайгандыла.

Казбек Коков правительствону къауумуну эсин бу шартха бурганды: республика 2021 жылда къырал борчла къошарыкъ туююлду. «Анга биз социал борчлардыбызны азайтуу бла угъай, аялуукъну эмда кеси фйдаларыбызны ёсдюроюну хайыры бла жетерикбиз. Аны къой, къырал борчну бюджет кредитлени торлендириуу бла къысхартыргъа кереширикбиз, эпидемиология болумун хатасындан бизни къоранчларыбыз ёсгенлерине да къарамай», - деп чертгенди ол.

БОЛУМ

Къабарты-Малкъарда дарман салдыргъанланы саны ёсгенди



КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** регион правительствону жыйылыуун бардыргъан заманда коронавирус инфекциягъа къажуу дарман салдыргъанланы саны иги да ёсгенин чертип айтханды.

«Ангылатуу иш, чек салыу мадарла да хайырлыкъларын кергозтедиле. Арт он кюнню ичинде вакцина этиргенлени саны эки керге ёсгенди. Бир кюннге дарман салычуу пунктлагъа эки

минг чакълы адам келеди, - дегенди Казбек Коков.

Къабарты-Малкъарны Башчысы арт кюнлени шартларын да тура этгенди: «Кюн сайын 130 адам госпитальлагъа салынады. Болсада аруу бек улуу жайылганды дерча туююлду. Госпитальлагъа тюшгенлени бла сау болуп чыкъгъанланы саны тенг бола келеди. Хал тутхучлуду, меду-режденилагъа жетген

аурулукъ да эсепде тутарчады деп айтыргъа боллукъду. Аны алайыгы биз этген мадарланы хайырынданды».

«Бу ишни хар жаны бла да селейтмей бардыргъа керекди. Алай болса, жуукъ 10-15 кюнде биз халны торленгеннин сезерикбиз», - дегенди ахырында республиканы оюучусу.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоосуну пресс-службасы.

ПАРЛАМЕНТ

Жамауат палатаны къауумуну тизмесин къабыл кергендиле, Конституция сюнню ишин тохтатыуу да угъай демезгендиле

КъМР-ни Парламентини кезиулоу жыйылыунда жыйырма соруугъа къаралганды. Аны ишин башлай, республиканы законла чыгаргъан органыны таматасы **Татьяна Егорова** ары жыйылгъанланы атындан бу тобешиуге къатышхан сенатор **Улбашланы Мухарбийни П.А.** Столыпини II даражлы майдалы бла саугъаланганны бла алгъышлагъанды.

Ызы бла депутатла повесткагъа кечгендиле. Бек алгъа Роберт Журтовну, Елена Кулешни, Улбашланы Аскерни, Хутуйланы Исламны эм Чыпчыкъланы Фатиманы жарашдыруучу судьяланы куулукъларына салыуу къабыл кергендиле. Аланы хар бирини да юсюнден къысха билдириуу этип КъМР-ни Баш сюнню председатели **Олег Богатырев** селешгенди.

Ызы бла парламентарийле **Ирина Марьяшны** КъМР-ни Контроль-эсеплеучо палатасыны аудиторуну куулугундан эркин этиуге ыразлыкъларын бергендиле.

Къабарты-Малкъарны Жамауат палатасыны ич бирин кырууну юсюнден билдириуу бла Культура, граждан обществону айнытуу эм информация политика жаны бла комитетни башчысы **Заурбек Кумалов** селешгенди. Ол айт-

ханнга кере, КъМР-ни Парламентини Председателини оюууу бла энчи эксперт къауум къуралганды. Анга депутатла бла бирге Жамауат советни келечилери да киргендиле. Экспертле ишлерин бардырып, Жамауат палатаны къауумуна тийишли кергенлени тизмесин жарашдыргъандыла. Кандидатурала Жамауат палатаны келечилери бла да сюнлгенди.

Бююн ол тизме сизни аллыгыздады. Къол кетюрюу бла ююмгъуну билдирсегиз сюеме, - дегенди Заурбек Магомедович. Депутатла аны къабыл кергендиле.

Жыйылыуда Парламентни комитетлерини къауумларына торлеуиле кийириуу бла байламлы соруугъа да къаралганды. Аны юсюнден Парламентни Контроль эм регламент жаны бла комитетини таматасы **Кансайланы Елена** селешгенди.

Депутат Виталий Токарь аны эки комитетини къауумларына къошарларыны юсюнден тилегин билдиргенди. Ол себепден, аны кандидатурасын къабыл керюрюгюзню тилейбиз, - дегенди Елена Идрисовна. Парламентарийле анга ыразлыкъларын къол кетюрюу бла



билдиргендиле.

Къабарты-Малкъарны Конституциялы сюнню юсюнден закон бла байламлы КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоосуну Парламентде келечиси **Мадина Дышекова** селешгенди. Ол «Къабарты-Малкъар Республиканы Конституция сюнню кетериуну эмда Къабарты-Малкъар Республиканы Конституция сюнню юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Закону кюнчун тас этгенини юсюнден» законопроекти бла шагъарей этгенди. Анда 2022 жылны 1 январьдан башлап КъМР-ни Конституциялы сюнню ишине торлеуиле кийириледи эм бу органы судьяларыны ишлери тохтатылады, деп жазылады.

Жыйылыуда сюнлген магъаналы законопроектлен бири да сюнлген-

ди - «Къабарты-Малкъар Республикада 2022 жылгъа уруунуу рыногуну регион энчилигин кергозген коэффициентни тохташдырууну юсюнден». КъМР-ни урууну эм социал къоруула министри **Асанланы Алим** билдиргенге кере, жангы законопроектде регионун ишине жерле бла байламлы энчиликлени эсте алыуу бла тыш къыралладан келип ишленгенлеге 3,0 коэффициент тохташдырылыккъды. Быйылны алып къарагъанда да, алагъа берилген патентлени саны алгын жылдан иги да аз болганды. Ол а кесибизни адамларыбызгъа иш табаргъа тынчракъ болур кюнчун этилгенди.

Парламентарийле жангы законопроектни дурус кергендиле.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

ЗАКИЙ ПОЭТ АДАМЛЫКЪ, ОГЪУРЛУЛУКЪ КЪОШАДЫ ЖАШАУБУЗГЪА

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Чегемде музейде да сеземе ол затланы – заман ёте баргъаны къадар, Къайсынны къудуретлиги уулаа барады. Жылгы сууну боюнунда юч юйор жашагъандыла. Ма ол гитче жерчикден деменгили адам чыкъгъанды, ол улуу ишле этгенди, миллетни тамблагъы кюнчун жарытханды. Аны туугъан жеринде, сау болсун бу проекти ючюн Тегууланы Хадис, Къайсынны дуняда бир жерде къайтарылмагъан «Къайсыннга жоюз атлам» поэзия хунасына, тукъум жашлары арбазында этген ишлеге тышындан келгенле сейир этедиле.



Алай закий адамыбыз болгъанда, биз гитче халкъ туююлбюз, деменгилибиз. Ёсюп келген жаш тёлю ол даражагъа кертичи болургъа керекди. Къайсынны акъылман туугъан, ауушхан кюннде да бизни кеси бийигине кетюредди, адамлыкъ, огъурлукъ къошады бизни жашауубузгъа.

Къабарты-Малкъарны Журналистле союзуну правленийни председатели, Къабарты-Малкъарны сыйлы журналисти **Шауаланы Разият:**

– Къайсын мени эллим-жерлимди. Мен аны бла не заманда да ёхтемленеме. Атам шуёу эди, школда да ала бирге окъугъандыла. Ол себепден аны гитчелигимден таныйма, Чегемге келип, ол атам Асланнга къайтмай кетмегенди. Сабий болгъанлыкъгъа, эсимдеди, «Волгасы» бла келиучо эди. Аны бизге келгени саулай тийреге да байрам болуучу эди, къурманлыкъла этгенлери, арбазда къазандан Къайсын тылпыу эте тургъан этни чыгаргъаны кез аллымдады.

Атам аны бююн да терк-терк эсгереди.

Ол берген китапланы да энчи тутады. Алай келип, ингир ала кетип башласа, анам Нурхан анга ючлитрик банка бла айран беричюсю, Къайсынны анга: «Келин, улукълосла, чомартса», - деп, анама ыразы болуучусу да эсимдеди.

Къайсын аз санлы халкъыбызны чырагы эди, игиликге ийнануучу эди. Бююн да алай барады.

КъМР-ни Жарыкъландыруу, илму эм жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосунда миллет билим берюну консуль-

танты **Ахайланы Лариса:**

– Къайсынны туугъан кюнчун миллет байрамгъа санайма. Хар жылдан да бу кюн мен былайгъа келмей къалмайма. Кечеден окъуна хазырланама, назмуларын окъуйма. Хау, стол китапларымдыла Къайсынны назму, поэма жыйымдыкълары. Ишмини юсюу бла да жыл сайын, улуу поэтибизге атап, устазла бла, окъуучула бла кеп ишле этебиз. Энци анга аталган эришиуле да къурайбыз республиканы школларыны араларында. Хорлагъанлагъа Къайсынны

чыгарма алтытомлугъун беребиз.

Къайсын бла къалай ёхтемленгеними айттайым. Ары-бери барсам, манга уа Москвада, Санкт-Петербургда, Ростовда, башха шахарлада да бола туургъа туюшучюдо, ары саугъагъа Къайсынны китапларын алып барам. Сора: «Мен ма бу поэтни миллетинденме. Бу китапны окъусагъыз, мени халкъмын жашауун, аны тин байлыгъын ангыларыкъсыз. Алай бла мени да жуукъ танырыкъсыз», - дейме. Терен магъаналыдыла Къайсынны назмулары – къыйын кюнчунде болушадыла, къууанчынгы да бююн бийик этедиле. Бююн былайда кеп адам кырымганды бери. Кесибиз келгенбиз, миллет эсибиз чакъырып, жорегибиз излеп.

Къабарты-Малкъарны культурасыны сыйлы куулукъчусу, Шимал Кавказны искустволарыны къырал институтуну устазы **Ботталаны Мурат:**

– Къайсын кетгенли кеп заман озганды, алай а жыл сайын биз аны журметине былайгъа келебиз. Ол бизни не заманда да бирге жыды. Алай кюнчун, аллай нюрю барды аны. Куулий ууну дуняа юлгоге тутхан сейирлик поэзиясы бизни ёхтемлигибизди. Ол халкъыбызгъа, бизни энчи керюп, Аллах берген саугъады дейме мен.

Кюн да – чууакъ, терекле да – жарыкъ, адамла да – нюрлю. Ма аллай энчи кюнчун бююн. Бир торлю бир аруу да унутулукъ туююлдо акъылман назмучубузну туугъан кюнчун – халкъ байрамыбызны, алай сыйлыды Къайсынны аты бизге, битеу поэзияны сыйгенлеге да.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат хазырлагъанды.

Документле

Журтов Роберт Бибердовични Нальчик суд району 1-чи номерли суд участкасыны жарашдыруучу судьясыны куулугъуна салыуун юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини БЕГИМИ

«Россей Федерацияда жарашдыруучу судьяланы юсюнден» Федерал законну 7-чи статьясына, Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 100-чю статьясыны 1-чи кесегини «и» пунктуна тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини **бегим этеди:**

1. **ЖУРТОВ Роберт Бибердовични** Нальчик суд району 1-чи номерли суд участкасыны жарашдыруучу судьясыны куулугъуна полномочияларыны болжалына чек тохташдырмай салыргъа.

2. Бу Бегим къабыл керюлген кюнден башлап кюнчуне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели **Т.ЕГОРОВА**

Нальчик шахар, 2021 жылны 28 октябри, №379-П-П

Кулеш Елена Юрьевнаны Прохладный суд району 5-чи номерли суд участкасыны жарашдыруучу судьясыны куулугъуна салыуун юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини БЕГИМИ

«Россей Федерацияда жарашдыруучу судьяланы юсюнден» Федерал законну 7-чи статьясына, Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 100-чю статьясыны 1-чи кесегини «и» пунктуна тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини **бегим этеди:**

1. **КУЛЕШ Елена Юрьевнаны** Прохладный суд району 5-чи номерли суд участкасыны жарашдыруучу судьясыны куулугъуна полномочияларыны болжалына чек тохташдырмай салыргъа.

2. Бу Бегим къабыл керюлген кюнден башлап кюнчуне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели **Т.ЕГОРОВА**

Нальчик шахар, 2021 жылны 28 октябри, №380-П-П

Улбашланы Хабижни жашы Аскерни Лескен суд району 1-чи номерли суд участкасыны жарашдыруучу судьясыны куулугъуна салыуун юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини БЕГИМИ

«Россей Федерацияда жарашдыруучу судьяланы юсюнден» Федерал законну 7-чи статьясына, Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 100-чю статьясыны 1-чи кесегини «и» пунктуна тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини **бегим этеди:**

1. **УЛБАШЛАНЫ Хабижни жашы Аскерни** Лескен суд району 1-чи номерли суд участкасыны жарашдыруучу судьясыны куулугъуна полномочияларыны болжалына чек тохташдырмай салыргъа.

2. Бу Бегим къабыл керюлген кюнден башлап кюнчуне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели **Т.ЕГОРОВА**

Нальчик шахар, 2021 жылны 28 октябри, №381-П-П

Хутуйланы Тыныбекни жашы Исламны Элбрус суд району 1-чи номерли суд участкасыны жарашдыруучу судьясыны куулугъуна салыуун юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини БЕГИМИ

«Россей Федерацияда жарашдыруучу судьяланы юсюнден» Федерал законну 7-чи статьясына, Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 100-чю статьясыны 1-чи кесегини «и» пунктуна тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини **бегим этеди:**

1. **ХУТУЙЛАНЫ Тыныбекни жашы Исламны** Элбрус суд району 1-чи номерли суд участкасыны жарашдыруучу судьясыны куулугъуна полномочияларыны болжалына чек тохташдырмай салыргъа.

2. Бу Бегим къабыл керюлген кюнден башлап кюнчуне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели **Т.ЕГОРОВА**

Нальчик шахар, 2021 жылны 28 октябри, №382-П-П

Чыпчыкъланы Къазахстанны къызы Фатиманы Нальчик суд району 10-чу номерли суд участкасыны жарашдыруучу судьясыны куулугъуна салыуун юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини БЕГИМИ

«Россей Федерацияда жарашдыруучу судьяланы юсюнден» Федерал законну 7-чи статьясына, Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 100-чю статьясыны 1-чи кесегини «и» пунктуна тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини **бегим этеди:**

1. **ЧЫПЧЫКЪЛАНЫ Къазахстанны къызы Фатиманы** Нальчик суд району 10-чу номерли суд участкасыны жарашдыруучу судьясыны куулугъуна полномочияларыны болжалына чек тохташдырмай салыргъа.

2. Бу Бегим къабыл керюлген кюнден башлап кюнчуне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели **Т.ЕГОРОВА**

Нальчик шахар, 2021 жылны 28 октябри, №383-П-П

Марьяш Ирина Евгеньевнаны Къабарты-Малкъар Республиканы Контроль-эсеплеучо палатасыны аудиторуну куулугундан эркин этнуно юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини БЕГИМИ

«Къабарты-Малкъар Республиканы Контроль-эсеплеучо палатасыны юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну 38-чи статьясыны 2-чи кесегини 6-чы пунктуна тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини **бегим этеди:**

1. **МАРЬЯШ Ирина Евгеньевнаны** Къабарты-Малкъар Республиканы Контроль-эсеплеучо палатасыны аудиторуну куулугундан эркин этгер.

2. Бу Бегим къабыл керюлген кюнден башлап кюнчуне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели **Т.ЕГОРОВА**

Нальчик шахар, 2021 жылны 28 октябри, №384-П-П

КЪОШАКЪ БИЛИМ БЕРИУ

Быйыл да къатышханды ол бу конкурсах «Краеведение» номинацияда. Алты-жетийлыкъ сабийлеге «Деменгили къаяга элтген аууз» деген ат бла дерсни программасын жарашдырып, алагъа Минги тауну тийреси, малкъар халкъны жашу турмушуну, малчылыкъны, къол усталыкъны юсюнден да хапарлагъанды. Андан сора да, жер-суу атланы къалай къуралгъанларыны (этимологияларыны) юсюнден билдиргенди; аланы уа ол ёз тилибиз бла байламлыкъда кёргозгенди къурамлары.

Зольск районну сабийлеге къошақъ билим берген арасыны краведениядан, инжиле бла, тузлу тылы бла да абериле ишлеуден юйретген педагогу Узеланы Биясланы къызы Лейля быллай махкемелени арасында эрттеден да төрели болгъан «Сердце отдаю детям!» деген Битеурросей конкурсах анда ишлегенли бери да къатышхандай келеди. Алай бла 2017 жылда окъуна сагъынылгъан эришуню район урумунда – биринчи, республикалы кезиунюде уа ючюнчо жерге тийишли болгъанды. Окъутууда энди урунуп тебиреген устазны аллай жетишими уа аны кесин, араны эмда районну билим беріу управлениыны башчыларын кёллендирген эди.



Жюреги излеген жол бла барады

ошгенлери. Ма ол шарт Лейляны къадырына да төрленюле киийргенди. Аны төрт сабийи да мектепни тауусханларыннан сора, алагъа андан сора билим алдырып акъыл бла, юйор барысы да Саратов областыны Новоузенск шахарына кёчюп, анда бир нечча жылны жашагъандыла. Хар ким бирер жерге кетип, ана юйде кеси къала, артада уа бош тургъандан эсе машина жюрютюрге юйренийм деп акъыл этеди. Кёп да бармай водителъ удостоверение кьоллу болады. Аны себепи бюгонлюкде юйорю саугъалагъан машинаны ким да юлюгю алырча, алай тап жюрютеди.

Аны бла чекленмей, тишируу сабийледен кичиси окъууну тауусхуну кеси да билим алаалыкъын тергеп, сагъынылгъан шахарны арготехнология техникумуна киреди. Бир жол а анда устаз къолугъуз бла бир зат этип

келигиз деп, аллай юй иш береди. Анга уа ол къыйын болмагъанды. Огъарыда белгилегенибизча, республикакагъа къайтып, мында къошақъ билим беріуе юлюшюн къошханлы уа беш жыл толгъанды. Ол аны эрттеден бери жюреги кюсеп тургъан жолу болгъанын ангалгъан тишируу, билимни ёсдюрюп, педагог диплом да алгъанды.

Айхай да, тауулауда эше билмеген хазна жокъду. Хабазда, Кичибалыкъда сабийчиликни уа ол инжилени эмда тузлу тылыны хайырлап, белгилегенибизча, омакъ затла этерге юйретеди. «Солуу кюле болмасала, къалай иги эди. Биз къуруда бу кржуклагъа жюрюп турургъа сюебиз», - деген окъуучула, аланы ыспас этген ата-аналары Лейля Бияслановнаны ишлерге, жангы амалланы излерге бютюн кёллендиреди.

ТРАМЛАНЫ Зухура.



ТИЛ БАЙЛЫГЪЫБЫЗДАН

Тау – таулуны тыпыры

- Дуппур – бек тик. Дыркъы – тикледе, ёрюшледе узунуна баргъан, тапкырча чыкъгъан тюз жер. Ер – ёрюш сорем неда тик жер. Ерле – ёрге чыкъ, таугъа, төшге кёторюл. Жалпакъ – тауну, төшно, дуппурну адам, мал айланган сыйдам жери. Жар – сууну жагъасыны, дуппурну, сыртны бек тиги, юзюлген, оюлган жери. Жаргам – гитче, тик жарчыкъ. Узакъда жаргамладан секире, ойнайдыла улакъла. Жарген – текстир, тапкыр, төш жерде атлауучла. Жатлама – эниш сорем жайпакъ. Сууну жагъасы жатламды. Жагъа – жерни суу жагъасында къыйыры. Жух – къаяны алгъа чыкъгъан жери. Заба – гитче төбечик. Кез – бир затны ичине батхан чунгур болгъан алаша жери. Эки бийик тауну араларында алаша жер. Къурт – жел, боран жыйгъан къар төбе. Кьол – таула ичине терен узун батыу жер. Къая – алгъа чыкъгъан жерлери жютю, къабыргъалары тик болгъан мазаллы таш. Къаячы – къаалагъа ёрлерге уста адам. Къая къызы – бир затха барып, андан артка къайтып, эшитилген таууш. Къулакъ – чат, тау къырыкъ. Мараучу кирмеген къулакъда кийик кёл. (нарт сёз) Сызгъы – къол, эки жаны бийик болгъан жер. Суу ызгъа да айтадыла алай. Сырт – бийик болмагъан тау, дуппур. Тагы – къаяда, жарда тапкачыкъ. Агъач ичинде гитче суучукъгъа да айтадыла алай. Тар – эни уллу болмагъан.

- Тау – төгерекде жерлени барындан да иги да бийик жер. Тау Арты – азербайджанлыла, эбизеле, гюржюлюле, эрменлиле жашаган жер. Таулу – таулада жашаган адам. Сёз ючюн, малкъарлыла, къарачайлыла, дюгерлиле дагъыда анга кёре башха халкъла. Тёппе – тауну, төшно дагъыда анга кёре башха затны бийик жери. Тёш – жерден ёрге кёторюлген төбе, гитче таучукъгъа ушаган жер. Тыргыкъ – тауда, къаяда алгъа чыгып, тапка болган жер. Чат – таулу арасында алаша жер. Чауул – къаядан тыюген ташла кёп жыйылгъан жер. Чауур – таш хуна. Чаха – суусуз ташлы жер. Чууана – бийик жер. Чучхур – баргъан сууну бийикден терк къуылгъан жери. Чынгыл – бек тик къая, жар дагъыда анга кёре башха зат. Чыран – таулада болуучу къалын буз. Чыран – къаяны къабыргъасында тапкырчыкъ. Ырхы – тау черекге эриген къар, сакъ жауун суула къошулгъан. Ыфчыкъ – аууш. Босагъадан атламаган кварталны тогъуз ыфчыкъ ауар кёлю болур. Ышыкъ – желден къоруулагъан жер (жолуочуну сакълайды къая шыкъ). Энише – бийикни бирси, төбен жаны. Барысын да жыйышдырыргъа кюрешгенликке, быладан сора да болура биз унутуп къыйгъан сёзле. Жарашдырган кезюде къарачай-малкъар тилин ангалтама сёзлюгюн да хайырланганбыз. ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Бизни халкъ бурун заманладан бери, туугъанлы бери десек да, ётюрюк болмаз, тау этеклеринде жашап келибиз. Анга таула бла байламлы тилде жюрюген сёзле шагъатлыкъ этедили. Аланы бир къауумун сагъынайыкъ.

Азау – къаяны баш чукую, жютюсю. Аууз – эки жаны да тау, къая болгъан тар къол. Дёппан – бийик жер, төбе, дуппур. Бешу болуп жортуулгъа чыкъдыла. Бара кетип, ингир ала дёппанга жетип тохтадыла. Дорбун – жерни тубюне неда къаяны ичине кенг текши. Къарачайда «доркъун» деп да айтадыла.

АХШЫ ХАПАР

Даниялны сурат хазнасыны юсюнден кинофильм

Бу кюнде белгиле режиссёр, аскер репортёр, тележурналист, кинодокументалист, «Кунак» Шимал-Кавказ кино эм телевидение фестивалыны директору, «Элия-фильм» атлы документли киноланы студиясыны таматасы, Къарачай-Черкесни искусстволарыны сыйлы къуллукъчусу Багъатырланы Илия бизни «Контражур» деген жангы документли киносу бла къууандыргъанды. Аны жигити малкъар халкъны ийнагъы, саулай жашауун культурагъа къуллукъ этюге – чыгъармачылыкъгъа эм искусствогогъа жоралагъан, белгиле коллекционер, меценат, илмуланы эм искусстволаны Петров атлы академиясыны келечиси Хаджиланы Аслананы жашы Даниялды.

дарны саугъасына санагъанды. «Ол аламант кёрмючлеге да къарап, иш хакъынга да алып турсанг, андан иги не бар эди?» – дегенди. Чыракъчы болуп ол Орус музейде да ишлегенди. Студент жылларында Ленинградны бу эки уллу музейи бла иги таныш болгъанды. Таулу жаш француз чойютлоу Марк Шагалны,



Багъатырланы Илия иш юсюнде.

Кино Санкт-Петербурда баргъан «Влюбленные в искусство» бешинчи халкъла аралы фестивалыда Илиясха уллу махтау келтиргенди – ол документли киноланы конкурсларында, ала уа дунияны къалайындан да келип, жюзле бла саналгъандыла, биринчи жерге чыкъгъанды. Ол искусствону юсюнден салгъан кино алчы жерни алгъанына къуанганын жашырмайды режиссёр. Аны бла бирге ол, бу кинофильмге къарагъандан сора, Къабарты-Малкъарда Хаджиланы Даниялны коллекциясыны къайгысын кёрюрге, аны юсюнден сагъыш этип, ол жыйгъан искусство хазнаны сакълар онгла табаргъа кюреширле деп ушанады. Режиссёр айтханга кёре, кино кеси да, аны ючюн берилген къырдал саугъа да алгъаракъда дуниясын алышхан Даниялны ол къайгыларынын эсгертеди.

«Россейни ол бийик шахарында сурат этюу искусствону музейи ачыла иги эди деп аны айтама. Кино анга къараргъа боллукъ кенг аудиторияны эсине ол затны салыр деп, ол мурагъыма. Хаджи улу жашуу узууну жыйгъан коллекция энчи. Аллай иели адамла кёпдюле, алай а Даниялныкъы бир башха коллекциялагъа ушамайды. Ол уллулу, суратла да тюрлю-тюрлюдюле. Быллай къолайлы сурат хазнагъа, сейир байлыкъгъа Кавказда угъай, уллу Россейни башха жерлеринде да тобер онг жокъду. Ол тас болуп къалыргъа боллукъгъа ушайды», – дейди ол.

«Контражурда» айттылгъаныча, кёргозтюлгенича, Хаджи улуну Тырнауаузда коллекциясында алтмыш беш художникни (Россейден, Белороссиядан, Молдавиядан...) жипопись жанрда этилген мингден артыкъ, графика техника бла

жазылгъан эки мингден аслам сурат барды. Кинода ол сурат искусство бла къалай байламлы болганыны, аны жыйыуу жолуна къалай тургъаныны юсюнден Хаджи улу кеси толу хапар айтады. Сурат санатха сюймеклик анга студент заманында келгенди. Ол Эрмитажда дуниягъа айттылгъан кёрмючлени кёрюрге эрттеден да термиле эди да, ары баргъанды. Ол кюнню хапарын кеси алай айтады: «Бек биринчи Леонардо да Винчини «Мона Лиза» суратын кёрюрге сюйгенме, алай а художникни атын унутуп, айталмагъанма, да: «Джоконданы кёрюрге сюеме», – дегенме. Ол анда тизгинликке къараган тишируу: «Ол Парижде Луврдады. Алай а бизде да барды Леонардо да Винчини эки мадоннасы», – деп кеси элтип баргъан эди алгъа...». Сейир тюрлюдюле, сау айгъа да къарап чыгъалмасча музейде излегениниг тапхан къыйынды.

Андан чыгъа келгенлей, Даниял къабыргъада музейге чыракъчы керек болганын окъугъанды. Аны ары алгъанларын ол уллу насыпха, къа-

испанлы Франсиско Гойяны, Василий Кандинскийни эм башха абстракционистлени суратларында магъана тапханды. Эрмитажны директору Борис Борисович Пиотровский а аны ёмюрлеге шүёху болуп къалгъанды.

Ол затладан сора да, Хаджи улуну киносунда режиссёр Даниял коллекциясына къарачула эс буруп, багъа бериле деген, хар бир уа искусствону сюйген да жаратырча суратланы жыйгъанын айтады. «Ала бош, ол тургъан жерлери бла байламлы ишле тюрлюдюле, аланы къайсын да не тюрлю кёрмючге да уялмай салыргъа боллукъду. Аланы кёбюсюню алыкъа багъалары чыкъмагъанды, – дейди ол. – Минги тау тийресине жыл сайын солурга жюзле, мингле бла туристле келеди. Алагъа деп Хаджи улуну коллекциясындан кёрмючле этилсе, ол ариулукъгъа ала сюймек къарарчыдыла».

Кинофильм жыйырма эки минут барады. КЕРТИЛАНЫ Сакинат.

ЖИГЕРЛИЛИК

Элилиги, ариу тиллиги, тирилиги бла да намыс-сый тапханды

Шахарлада, гитче, уллу элеледе да коммерциялы тюкенчикле ачылып, алада жашагъанлагъа бек керекли затла тапдыргъанларына барыбыз да юйреним болгъанбыз. Черек районну Къара-Суу элинде аллай тюкенледен бирин Баланаланы Зульфийа тутады. Аны юсюнден бизге эллиле билдиргенди. «Аны тюкенинде битеу керекли затларыны алып чыгъаса, багъалары да артыкъ уллу тюрлюдюле. Бек башы уа - ол хар келгеннге жарыкъ тюбеп, жашаууну, саулуугуну юсюнден да сормай къыймаз. Аны бетинден ышарыуу кетип киши да кёрмегенди», - деп, бирлерине ал бермей айтхандыла Аналаны Зоя бла Мариям, Гайяланы Наташа бла Лиза, Геляхланы Марина, Шауаланы Сайхат, дагъыда



кёп башхала. Баланаланы Зульфийа ырысчы байлыкъны ал тизгиннге салыууладан тюрлюдюле. Сабийлери да адет-төрелерибизни мурдорунда, ариу къыйлыкълы, халал жюрекли,

къарысузлагъа эс тапдыра билген адамла болуп ёсерлерине къайгырады. Къызы Шахриза Къабарты-Малкъар къырлар аграр университетде окъуйду, жашы Алийхан а 2-чи классдады. Зульфийа Огъары Малкъарда туугъанды. Къара-Сууда уа огъурлу, ариу юйор къурагъанды. Бу элни да жюреги бла сюеди, анга къайгырады, жамауат жашаууна да тири къатышады. Аны тирилин, ариу тиллигин, къолундан къаллай иш да "ёлгенин" кёрген къарасуучула къызын жер-жерли самоуправлениыны советине депутатха бир кибик ыразылыкъда айыргъандыла. Эллиле он алагъа, элге да жарарыгъына ийнадыла. ХОЛАЛАНЫ Марзият.

БОЛЬШОЙ ЭТНОГРАФИЧЕСКИЙ ДИКТАНТ
3 - 7 ноября 2021
ОНЛАЙН ПО ВСЕМУ МИРУ
www.mirefno.ru
#БЭД2021 #ЭтноДиктант #ФАДНРРоссия #Миннац УР
«Халкъла кёпдюле – къырлар бирди!» – быллай чакъырым бла «Уллу этнографиялы диктант» халкъла аралы жарыкандырыу акция алтынчы кере къураалыкъды. Ол 2021 жылда 3-7 ноябрьге дері www.mirefno.ru сайтда онлайн халда бир кезюде бардырады эм, төредеча, Халкъ бирликни кюнюне жораланады. Диктант жамауатыны этнографиялы билимини даражасына багъа бергенден, адамланы Россейде жашагъан миллетлени юсюнден билимлерин

Халкъ бирликни кюнюне жораланады ачыкълагъандан сора да, асламланы эслерин миллетле аралы мамырлыкъгъа бла келишюлюкге бурургъа онг берликди. Диктантха Россейден эм тыш къырраладан хар сюйген къатышалыкъды. Заданияла 2021 жылда 3 ноябрьде 00.01 сагъатда (Москва заманнга кёре) Уллу этнографиялы диктантны официалъный сайтында www.mirefno.ru басмаланырыкъдыла. Диктантны заданиялары тест халлы жарашдырылгандыла эм алагъа бу затла къошуладыла: - 20 соруу – Диктантны битеуфедерал бёлюму, битеу къатышхандагъа бирча; - 10 соруу – Диктантны регион бёлюму, Россей Федерацияны хар субъектине энчи. Битеу заданияланы толтургъаннга эм кёбю 100 балл бериледи. Анга 45 минут бёлюнеди. Диктантны ётгенден сора инсан энчи эсебин алады жуу- алларыны тинтилиулері бла бирге. Аны сертификаты битеу алган баллары бла бирге Диктантны ётгенлей электрон халда жарашдырылып къуралады, электрон почтада чыгарып алыр онгу бла. «Уллу этнография диктантны» къурауучулары Миллетлени ишлери жаны бла федерал агентстводу, Удмурт Республиканы Миллет политика министрствосуду, КъМР-ни Граждан обществовуну институтлары бла байламлыкъла къурауу эмда миллетлени ишлери жаны бла министрствосуду, КъМР-ни Жарыкандырыу, илму эм жаш тёлёню ишлери жаны бла министрствосуду. «Уллу этнография диктант» халкъла аралы жарыкандырыу акцияны юсюнден тынгылыркъ www.mirefno.ru сайтда билирге боллукъду. АЙДАБОЛАНЫ Джамия.

Къабарты-Малкъарда жашагъанла солуу кюнде спектакльге эм кёрмючлеге онлайн халда къаралыкъдыла. Аны юсюнден КъМР-ни Маданият министрствосуну инстаграм-аккаунтунда билдириледи. «Сизни аламант онугъуз барды юйорюгюз бла бирге онлайн-спектакльге, постановкалагъа къараргъа. Кёргозюле республикалы театрланы Instagram страницаларында тюрлюлей эфирде къураалыкъдыла, андан сора да,

МАДАНИЯТ
Спектакльге, кёрмючлеге онлайн халда къарар онг барды
записъе YouTube каналлада да салынырыкъдыла, - деп айтылады публикацияда. А. Л. Ткаченко атлы суратлау искусстволаны музейинде 2 ноябрьде 12:00 Акъкъзыланы Керимни «Приращение» деген виртуал кёрмючюне къараргъа онг боллукъду. Энтта да бир виртуал кёрмючю, «Биз илхамгъа деп жаратылганбыз» дегенин, Миллет музейде 4 ноябрьде 16:00 сагъатда кёргозтюрюкдюле. 5 ноябрьде 16:00 сагъатда «Черкесское клинковое оружие» кёрмюч бардырылыкъды. 2 ноябрьде 19:00 сагъатда М. Горький атлы орус драма театр А. Чеховну пьесасына кёре «Медведь. Ах, уж эти женщины» спектакльни кёргозтюрюкдю, 5 ноябрьде уа – А. Островскийни «На всякого мудреца довольно простота». 3 ноябрьде 19:00 сагъатда республиканы жамауаты А. Шогенцуков атлы Къабарты къырлар драма театр Б. Утижевни пьесасына кёре салган «Бунт невесток» оюннга къаралыкъды. КъМР-ни Маданият министрствосуну YouTube каналында Къулийланы Къайсын атлы Малкъар къырлар драма театр В. Жеребцовну пьесасына кёре салган «Тау артында тал жиялды» деген спектакли боллукъду. ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат.

СЮЗЮ

Ата-аналаны не зат кыайгы этдиреди

Кеп болмай Огъары Жемталаны мектебини окуучуларыны ата-аналары, жыйылып, Интернетни сабийлеге заранлыгыны юсонден селешгендиле эмда андан сакъланырча амалланы созгендиле. Тюбешиуге Черек районну билим бириу эмда жаш телюню ишлери жаны бла управлениясыны таматасыны кыуллугун толтурган Бёзюланы Ахмат, ич ишлени бёлюмюню таматасыны орунбасары Аслан Озермегов, дин ахлула, устала эм башхала кыатышхандыла.

Жыйылыуда акылбалык болмаганла Интернетде не бла кюрешгенлерине абаданла дайым кез-кыулак болурга борчлудула деп айтылганды. Сабийлени аманни бла игини алыкта айыра билмегенлерин аманлыкчыла хайырланадыла, кёбюсюнде кир муратларын аланы кыоллары бла

толтурурга излейдиле. Андан сора да, социал сетьледе бир-бир материалла сабийни иги тохташмаган акылын терсине айландыргыла, саулуугуна эм жашаууна да хата келтирирге боллукдула. Ол себепден эм биринчи профилактика халда уллула ангылатуу иш бардырганлай



турурга керекдиле. Специалистле ата-аналага сабийлери компьютерде тохтаусуз сагыатла бла ойммазча эм социал сетьледе олтурмача чек салырга кереклисин да эсертгендиле. Ол санда заманларын кыызганмай, ала бла бир тили болурга кюреширге, тюрлю-тюрлю сорулгага ачык жууапла берирге, селеширге, жарсыуларына тынгыларга да борчлудула. Аны бла бирге онтёрт жыллары толмаганлага смартфон алынмаса иги болуугун да эсге салгандыла.

Быйыл сентябрден башлап тематикалы тюбешиуге районну мектеплерини барсында да этдюрюлгендиле. Аны бла бирге Рособнадзорну методика эсгертиулерине кёре, билим беруу учрежденилада хуржунда журютолген телефонла кенг хайырланылмазча да мадарла этилирге кереклиси да эсертилгенди.

Сабийлени Интернетден чыкыган кюркчуладан керуи этуу жаны бла ишни КМР-ни Жарыкыландыруу, илму эмда жаш телюню ишлери жаны бла министерствосу Сабий эм жаш телю чыгармачылыкны республикалы юю» бла бирге бардырады.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.



БИЛДИРИУ

Социал жаны бла айырмалы журналист иш сайланыркыды

Россейни Журналистлерини союзу басма органланы социал тематикалы эришуулерин бардыргын билдиреди. Конкурса кыатышырга регион басма эи СМИ изданила чакырылдыла. КМР-ни Журналистлерини союзу 2001 жылда 1 февралдан башлап бююнюлюкте дери (бир СМИ-ден публикацияга ючен аз сыска болмазга тийшлиди) жамауатны кыолайсыз, кыарысуз кыауумуна социал болушлук тапдырылганын эмда башха социал ылы тематикага кёре басмаланган эм иги ишлени сайлап, РФ-ни Журналистлерини союзуна жиберликди. Эришуде хорлаганлага ахча сауга СЖР

бёлген ёлчемлеге кёре белгиленирикди, бир СМИ-ге, интернет-изданияга 50 000 сомдан аз болмаганлай. Конкурса заяваланы сканированный халда 2021 жылда 1 декабрьге дери gaziatka19@mail.ru электрон адресге жиберирге тийшлиди. КМР-ни Журналистлерини союзуна аны алганларын билдиргенлеринден сора документлеригизни бу адресге жиберирге керек боллукду: Нальчик шахар, Ленин атлы проспек, (Басма юй, КМР-ни Журналистлерини союзу). Заякала 2021 жылда 1 декабрьге дери алынадыла.

Кыошулурга сюгенден изленирик документле:

- 1) Заявка (кыол салынып эм печати бла)
- 2) Интернет СМИ-лени басмаланган материалларына юч сыскалары болурга тийшлиди. Басма СМИ-леге – pdf халлы юч публикация.
- 3) СМИ-ча регистрация этилгенне шагыатлыкны иште тамата кыол салган копиясы
- 4) Юридикский лицу – СМИ-ни (юрлицо СМИ-ге регистрация этилген шагыатлыкка белгиленген инсан болурга тийшлиди) банк реквизитлери.

ГРЕК-РИМ ТУТУШУУ

Кесинден кючлюлеге оздурмагъанды

Сонечногоorsk шахарда Москва областны грек-рим тутушудан чемпионаты ётгенди. Анга кыатышхан абадан спортчуланы санында кесини кючюн онжетижыллык Махийланы Азрет-Алий да сынагъанды. Элбрус районну олимпиадалы резервни Байзуллаланы Юсюп атлы спорт школунда юйренген жаш, 63 килограммга дери ауулукка, андан сынаулу спортчула бла демлешип, тёрт тюбешиуде да хорлам болдурганды. Жаланда эришууледе ахыр кесегинде Россейни чемпионатыны Москвадан призёруна хорлатханды эмда кю-



мош майдал алганды. Аны тренери Хапаланы Аслан Азрет-Алийни бу эришууледе тутушханына бийик багъа бергенди, кесинден кючлю гежефлеге оздурмагъанын чертгенди. Анатолий ТЕМИРОВ. СУРАТДА: Махийланы Азрет-Алий сол жанындан биринчи.

КЪАТЫШ ЕДИНОБОРСТВОЛА

Талпыныулугу кезиулу хорламга келтиргенди

Озган ыйыккада Дагыстанда Eagle Fighting Championship организация кырап, кыатыш единоборстволандан кезиулу турнир бардырылганды. Кизлярда ётген эришуулеге Хасанияны «Элбрус» клубундан Атабийланы Исмаиль да кыатышханды.

Бу спорт клубну кезиулу келечиси бизни кесини жетишими бла кыуандырганды. Исмаиль бу жол Мехредин Гаджиев бла тюбешгенди. Ала 57 килограмм ауулукчылары болган кыауумда эришгенди. Биринчи такыйкыаладан окууна, хасаниячы жаш кючлюре болгъанын кёрюзгенди. Хорламга итине, ол дагыстанлы спортчуну нокаутка ашырганды. Ызы бла уа, врачланы оюулары бла, спортчуга сермешин тохтатырга тыюгенди. Алай бла судьяла хорламга Атабий улу тийшли болгъанын белгилегенди.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.



РЕЙД

Кеф болуп, улоуга олтурганла азаймайдыла

Кырал автоинспекторла Къабарты-Малкъарны жолларында кеф болуп машина журютгенлени санын азайтыр муратда уллу рейд этдюргендиле. Алты сагыатлы ичинде ала эсирпурь артына олтурганладан жетисин эмда машина журютурге эркинликлери болмаган водителелден да онбирин тохтатхандыла. Аладан экеуленнге кыайтарып бузукылак этгенлери кючюн РФ-ни Уголовный кодексини 264.1-чи статьясына тийшлиликке жууапха тартылырча материалла жыйышдырылгандыла. Энци майданга да онсегиз автотранспорт ашырылганды.

Эсге сала айтсак, ГИБДД-ны инспекторлары былай рейдлени харыйык сайын бардырадыла эмда республикада жашаганлага быллай чакырыу этедиле: Багъалы жамауат! Водителени эсирп тургъанын, неда кесин жолда кыыйлыксыз журютгенин эслесегиз, бу телефон номер бла селешип билдирге боллуксуз: 8 (8662) 49-50-62, 96-10-00, 91-10-96 неда 102.

АВАРИЯ

Машинаны кызындыргъан игиликге келтирмейди

Ыйык кюн 04:30 сагыатда УГИБДД-ны келечилерини Нальчикде Тарчоков орамда 119-чу номерли ююно аллында автотранспорт уллу авария этгени билдиргенди. Жарсыуга, аны кезиуонде юч жаш адам ачыгъанды.



Кенжеде жашаган 27-жыллык киши «Opel Insignia» машинасы бла Киров атлы орам бла Байсултан уллу орам таба бара, жолдан бир жанына учуп, бордорлага, андан а терекке тийгенди. Аварияны кезиуонде ауур жарала алып, жыйырмажыллык пассажирлени экиси да алайда ауушхандыла. Водитель а больницага тыюгенди.

Бусагыатда аварияны сылтаулары тинтиле турдыла.

Газетни келир номери 3 ноябрьде чыгарыкыды.

2021 жылда ноябрь айда беш ууахты намаз кылынуу заманы

Айны кюнлери	Эрттен намаз	Кюнню чыкыган заманы	Тюш намаз	Э к и н д и намаз	Ашхам намаз	Жассы намаз	
1	Баш кюн	05:11	06:41	12:00	14:43	16:59	18:39
2	Геюрге кюн	05:13	06:43	12:00	14:43	16:58	18:38
3	Бараз кюн	05:14	06:44	12:00	14:42	16:57	18:37
4	Орта кюн	05:15	06:45	12:00	14:41	16:55	18:35
5	Байрым кюн	05:16	06:46	12:00	14:40	16:54	18:34
6	Шабат кюн	05:18	06:48	12:00	14:39	16:53	18:33
7	Ыйык кюн	05:19	06:49	12:00	14:38	16:52	18:32
8	Баш кюн	05:20	06:50	12:00	14:37	16:50	18:30
9	Геюрге кюн	05:22	06:52	12:00	14:36	16:49	18:29
10	Бараз кюн	05:23	06:53	12:00	14:35	16:48	18:28
11	Орта кюн	05:24	06:54	12:00	14:34	16:47	18:27
12	Байрым кюн	05:26	06:56	12:00	14:33	16:46	18:26
13	Шабат кюн	05:27	06:57	12:00	14:32	16:45	18:25
14	Ыйык кюн	05:28	06:58	12:00	14:32	16:44	18:24
15	Баш кюн	05:30	07:00	12:00	14:31	16:43	18:23
16	Геюрге кюн	05:31	07:01	12:01	14:30	16:42	18:22
17	Бараз кюн	05:32	07:02	12:01	14:29	16:41	18:21
18	Орта кюн	05:33	07:03	12:01	14:29	16:40	18:20
19	Байрым кюн	05:35	07:05	12:01	14:28	16:40	18:20
20	Шабат кюн	05:36	07:06	12:01	14:27	16:39	18:19
21	Ыйык кюн	05:37	07:07	12:02	14:27	16:38	18:18
22	Баш кюн	05:39	07:09	12:02	14:26	16:37	18:17
23	Геюрге кюн	05:40	07:10	12:02	14:26	16:37	18:17
24	Бараз кюн	05:41	07:11	12:02	14:25	16:36	18:16
25	Орта кюн	05:42	07:12	12:03	14:25	16:35	18:15
26	Байрым кюн	05:43	07:13	12:03	14:24	16:35	18:15
27	Шабат кюн	05:45	07:15	12:03	14:24	16:34	18:14
28	Ыйык кюн	05:46	07:16	12:04	14:23	16:34	18:14
29	Баш кюн	05:47	07:17	12:04	14:23	16:33	18:13
30	Геюрге кюн	05:48	07:18	12:04	14:23	16:33	18:13

КМР-ни Муслиманларыны дин управлениясы.

УЧРЕДИТЕЛЬЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Шеф-редактор
ТЕКУЛЛАНЫ Хауа
РЕДКОЛЛЕГИЯ:
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан (баш редактор),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редактору орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редактору приёмный - 42-63-01.
Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82.
Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.
РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛОМЛЕРИ:
Политика эм право - 42-24-02, 42-67-68.
Экономика - 42-66-73.
Культура - 42-66-76.
Социал ишле - 42-75-82, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Окыучула бла байламлыксыла журютопу эм жазылыу - 42-37-94.
Энци корреспондент - 42-68-72.
Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла кыагыт журютмейди. Кыол жазмалага рецензия этилмейди эм ала артка кыайтарылмайдыла. Газетде басмаланган материалла айтылган оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукдула. Алада айтылган хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнде законна тийшлиликке материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла. Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машина бла жазылган 5-6 бет) кёпю алмайды. Газет Связны, информация технологиялары эмда асмамлы коммуницияланы ишлери жаны бла федерал надзор кыулукуну (Роскомнадзору) Кыабарты-Малкъарла управлениясында 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди. Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Газетни басмага "КМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службысы хазыр этгенди. Газет "Издательство "Южный регион" ООО-ну типографиясында басмаланганды. Газетлени ислерине тапдыруу ючюн КМР-ни почта связны федеральный Управлениясы жууаплыды. Телефонла: 76-01-21. Газетлени розничкага сатыу ючюн КМР-ни "Роспечать" акционер общество жууаплыды. Телефон: 42-69-34. Газет ыйыккада юч керге чыгъады - геюрге, орта, шабат кюнлеле.

Номерге графикте кёре 19.00 сагыатда кыол салынады. 20.00 сагыатда кыол салынганды. **ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГЪАРГАНЛА:** Тапшасханланы Аминат – дежурный редактор, Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия – жууаплы секретары орунбасарлары; Зезаланы Лида (1,2-чи бетле), Мокъаланы Зухура (3,4-чу бетле) – корректорла. Тиражы 1240 экз. Заказ № 2445. Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:
360000, Нальчик шахар, Ленин аглы проспек, 5
электрон почта: elbor_50@mail.ru